

pta

**Programma van
Toetsing en Afsluiting**

4 en 5 HAVO

2018 / 2020

Voorwoord

Het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) beschrijft de gang van zaken voor het schoolexamen van de bovenbouw van havo en vwo op het Segbroek College. Per vak staat precies beschreven op welk moment je aan welke eisen moet voldoen: planning, stofomschrijving en weging.

De toetsing voor het schoolexamen start voor een aantal van de vakken in de vierde klas en gaat door tot en met het eindexamenjaar.

Samen met het Examenreglement geeft het PTA alle wettelijk vereiste informatie met betrekking tot het examen. Op alle onderdelen van het PTA zijn de bepalingen van het examenreglement van toepassing.

Dit reglement is de uitwerking van het Segbroek College van de basisregels zoals die op stichtingsniveau (van de Stichting Voortgezet Onderwijs Haaglanden te Den Haag) zijn vastgesteld. Het reglement bevat de spelregels voor de wijze waarop examens worden afgenomen, wat je moet doen als je ziek bent. Het beschrijft ook wat je moet doen als je het niet eens bent met een beoordeling.

We wensen je heel veel succes dit jaar!

Drs. H. Timmermans
Rector

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
Examenreglement van HET SEGBROEK COLLEGE voor HAVO	3
I. ALGEMENE BEPALINGEN	3
II. DE INHOUD VAN HET EINDEEXAMEN.....	5
III. HET SCHOOLEXAMEN	6
IV. HET CENTRAAL EXAMEN	11
V. UITSLAG, HERKANSING EN DIPLOMERING	12
VI. OVERIGE BEPALINGEN.....	14
Gebruik hulpmiddelen.....	16
Rekentoets VO (wijzigingsbesluit 11 november 2015).....	17
Overzicht afname periode Schoolexamens.....	18
Vakpagina's.....	19
Aardrijkskunde.....	20
bedrijfseconomie.....	21
Biologie	22
Bewegen, Sport en Maatschappij.....	23
Culturele Kunstzinnige Vorming	24
Duitse Taal en Letterkunde	25
Economie	26
Engelse taal en letterkunde.....	27
Franse Taal en Letterkunde	28
Geschiedenis.....	29
Informatica	30
Kunst Beeldende Vorming.....	31
Kunst Drama	32
Kunst Muziek	32
Lichamelijke Opvoeding	33
Maatschappijleer.....	35
Maatschappijwetenschappen	36
Natuurkunde	37
NATUUR, LEVEN EN TECHNOLOGIE.....	38
Nederlandse taal en letterkunde	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
SCHEIKUNDE.....	40
Wiskunde A.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Wiskunde B.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Wiskunde D	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Examenreglement van HET SEGBROEK COLLEGE voor HAVO

I. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. **Begripsbepaling**

- 1.1. In dit Examenreglement wordt onder het Besluit verstaan: het Eindexamenbesluit VWO - HAVO - MAVO - LBO (Stb.1989, 327). De wijzigingen t.g.v. de invoering van de Tweede Fase zijn te vinden in: wijzigingen inrichtingsbesluit en examenbesluit havo/vwo (PMVO 1997) en Uitleg 30b (16/12/1994). Vervolgens is met ingang van 01-08-2007 de Regelgeving voor de Vernieuwde Tweede Fase van kracht. Deze is in maart 2007 gepubliceerd in een uitgave van het Tweede Fase Adviespunt. In deze publicatie zijn de wijzigingen opgenomen van: de Wet op het voortgezet onderwijs, het Inrichtingsbesluit W.V.O. en het Eindexamenbesluit VWO - HAVO - MAVO - VBO.
- 1.2. In dit Examenreglement wordt met PTA bedoeld: Programma van Toetsing en Afsluiting.
- 1.3. In dit Examenreglement wordt met het bevoegd gezag bedoeld: Het Bestuur van de Stichting Voortgezet Onderwijs Haaglanden te Den Haag.

Artikel 2. **Examenreglement en Programma van Toetsing en Afsluiting**

- 2.1. De school stelt jaarlijks vóór 1 oktober een PTA vast, dat in elk geval betrekking heeft op het desbetreffende schooljaar.
- 2.2. Het Examenreglement en het PTA worden vóór 1 oktober verstrekt aan iedere kandidaat.
- 2.3. Het Examenreglement is gekoppeld aan een cohort en heeft een geldigheidsduur van 2 jaar voor het HAVO en 3 jaar voor het VWO. Het wordt in principe stilzwijgend verlengd voor de volgende cohorten.
- 2.4. Indien daartoe aanleiding bestaat, kan de school het Examenreglement tussentijds wijzigen.
- 2.5. De school bepaalt het tijdstip waarop het schoolexamen wordt afgenomen. De toetsroosters voor het schoolexamen worden gepubliceerd op de website van de school.

Artikel 3. **Inhoud van het Examenreglement**

- 3.1. Het Examenreglement is vastgesteld conform het (gewijzigde) Besluit.
- 3.2. In alle gevallen waarin het Examenreglement niet voorziet, beslist de rector.
- 3.3. In geval regels van het Examenreglement onverhoopt in tegenspraak blijken te zijn met het Besluit, prevaleert het Besluit.

Artikel 4. **Toelating tot het eindexamen**

- 4.1. De school stelt de leerlingen in de gelegenheid ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen.
- 4.2. Een kandidaat kan in enig tijdvak van het centraal examen slechts toegelaten worden voor dat vak of die vakken waarin hij het schoolexamen heeft afgerond.
- 4.3. Indien een kandidaat een of meer handelingsdelen bij aanvang van het centraal examen niet heeft afgerond, kan hem de toelating tot het centraal examen niet worden ontzegd. Aan zo'n kandidaat kan echter slechts een diploma worden uitgereikt indien hij eerst alsnog de betreffende handelingsdelen naar behoren afrondt.

Artikel 5. Het afnemen van het eindexamen

- 5.1. Het eindexamen wordt onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag afgenomen door de rector en de examinatoren.
- 5.2. De rector wijst een van de personeelsleden van de school aan tot secretaris van het eindexamen.
- 5.3. De rector kan zich doen vervangen door een afdelingsconrector.
- 5.4. De eindexamencommissie bestaat uit de afdelingsconrector, de teamleider en de secretaris van het eindexamen.

Artikel 6. Indeling van het eindexamen; profielwerkstuk

- 6.1. Het eindexamen kan voor ieder vak bestaan uit een schoolexamen, uit een centraal examen, dan wel uit beide.
- 6.2. Het schoolexamen omvat mede een profielwerkstuk.

Artikel 7. Onregelmatigheden

- 7.1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, kan de eindexamencommissie maatregelen nemen.
- 7.2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
 - a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets of praktische opdracht van het schoolexamen of het centraal examen,
 - b. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen of andere onderdelen van het schoolexamen of het centraal examen,
 - c. het ongeldig verklaren van één of meer toetsen of andere onderdelen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het centraal examen,
 - d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de eindexamencommissie aan te wijzen onderdelen.Indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen, dan legt de kandidaat dat examen af in het volgend tijdvak van het centraal examen, dan wel ten overstaan van de staatsexamencommissie.
- 7.3. Alvorens een maatregel wordt genomen, hoort een lid van de eindexamencommissie de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan. De eindexamencommissie deelt zijn beslissing mede aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. In de schriftelijke mededeling wordt tevens gewezen op de mogelijkheid van beroep. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de ouders, voogden of verzorgers van deze kandidaat indien deze minderjarig is, alsmede aan het bestuur van de Stichting VO Haaglanden (bevoegd gezag) en de inspectie.

Artikel 8. Beroep

- 8.1. De kandidaat kan binnen drie dagen tegen de beslissing van de eindexamencommissie schriftelijk in beroep gaan bij de rector. De rector doet binnen drie werkdagen uitspraak. De kandidaat kan binnen drie werkdagen tegen de beslissing van de rector schriftelijk in beroep gaan bij de door het bevoegd gezag van de school in te stellen commissie van beroep. Het contactadres voor een dergelijk beroep is: St. VO Haaglanden, Parkstraat 83, 2514 JG Den Haag. Van de commissie van beroep mag de rector geen deel uitmaken. Het beroep wordt binnen drie werkdagen nadat de beslissing ter kennis van de kandidaat is gebracht, schriftelijk bij de commissie van beroep ingediend. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken over het beroep, tenzij zij de termijn, met redenen omkleed, heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het bepaalde in de laatste volzin van artikel 7, lid 2. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, de rector, het bevoegd gezag en aan de inspectie.

II. DE INHOUD VAN HET EINDEXAMEN

Artikel 11. Eindexamen HAVO

- 11.1. Het eindexamen HAVO omvat:
- de vakken van het gemeenschappelijk deel van elk profiel, daaronder tevens begrepen een profielwerkstuk,
 - de vakken van het profieldeel,
 - ten minste één vak met een normatieve studielast van tenminste 320 uur van het vrije deel van elk profiel, genoemd in [artikel 26c](#), zesde lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O., met dien verstande dat door de school vast te stellen vakken onderdeel zijn van het eindexamen uitsluitend voor zover de minister van onderwijs daarvoor goedkeuring heeft verleend.
- 11.2. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een school voor HAVO, bij het eindexamen vrijgesteld van de vakken van het gemeenschappelijk deel waarvoor ontheffing is verleend van het volgen van onderwijs op grond van artikel 26e, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O.

Artikel 12. De keuze van eindexamenvakken

- 12.1. De kandidaten kiezen, met inachtneming van het bepaalde in dit hoofdstuk, in welke vakken zij examen willen afleggen. Zij kunnen slechts kiezen uit de vakken die door de school worden aangeboden.
- 12.2. De kandidaten kunnen, voor zover de school hen dat toestaat, in meer vakken examen afleggen dan in de vakken die tenminste het eindexamen vormen.

III. HET SCHOOLEXAMEN

Artikel 13. De inrichting van het schoolexamen

13.1. Het schoolexamen strekt zich uit over alle vakken waarin de kandidaat eindexamen aflegt en wordt ingericht overeenkomstig hetgeen voor ieder vak afzonderlijk in het PTA is aangegeven.

De resultaten van het schoolexamen worden vastgelegd in het examendossier.

Het examendossier bestaat uit:

a. een papieren en / of digitaal bestand met:

- de cijfers voor alle vakken van het schoolexamen,
- het vak of de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk, alsmede de beoordeling daarvan.

b. de bij de handelingsdelen behorende dossiers.

De bij de handelingsdelen behorende dossiers worden bewaard door de kandidaat.

Het papieren en / of digitale bestand, genoemd onder a. van dit lid, wordt bijgehouden door de examensecretaris.

13.2. Het schoolexamen begint in het jaar waarin het betrokken vak voor het eerst in de bovenbouw op het lesprogramma staat.

13.3. Het schoolexamen voor elk vak kan, afhankelijk van de desbetreffende regeling in het PTA van het vak, bestaan uit: toetsen, praktische opdrachten en / of handelingsdelen.

13.4. Het profielwerkstuk heeft betrekking op één of meer vakken van het eindexamen. Ten minste één van deze vakken heeft een omvang 320 uur. Jaarlijks stelt de school het precieze aantal vakken vast, waarop het profielwerkstuk betrekking dient te hebben en maakt zij nadere regels en richtlijnen bekend over de uitvoering en de beoordeling. Verder stelt de school jaarlijks de uiterste inleverdatum voor het profielwerkstuk vast.

13.5. Voor het afnemen van schriftelijke onderdelen van het schoolexamen worden toetsperioden georganiseerd. Ook buiten deze perioden kunnen schriftelijke onderdelen van het schoolexamen worden afgenomen.

13.6. Het schoolexamen wordt tenminste één week voor de aanvang van het centraal examen afgesloten. De school kan in afwijking hiervan een kandidaat, die ten gevolge van ziekte of een andere, van zijn wil onafhankelijke, omstandigheid het schoolexamen voor een of meer vakken, niet heeft kunnen afsluiten voor de aanvang van het eerste tijdvak, in de gelegenheid stellen, het schoolexamen in dat vak of die vakken, af te sluiten vóór het centraal examen in dat vak of die vakken, doch na de aanvang van het eerste tijdvak. In zo'n geval wordt hij uitsluitend voor dat vak of die vakken verwezen naar het tweede en eventueel het derde tijdvak van het centraal examen.

Artikel 14. De algemene gang van zaken tijdens schoolexamentoetsen

14.1. De in het toetsrooster vermelde aanvangstijd is steeds de tijd waarop met het maken van het examenwerk moet worden begonnen. De kandidaat dient 10 minuten voor aanvang aanwezig te zijn bij de examenruimte.

14.2. De toezichthouders maken proces-verbaal op en leveren dit ondertekend in bij de schooladministratie, samen met het gemaakte examenwerk.

14.3. Het meenemen van mobiele telefoons en / of geluids- opnameapparatuur en dergelijke in de examenruimte is niet toegestaan.

- 14.4. Als de kandidaat te laat komt, mag hij uiterlijk tot 30 minuten na het begin van de zitting worden toegelaten. De kandidaat moet echter zijn werk wel tegelijk met de andere kandidaten inleveren aan het eind van de zitting. Hij krijgt dus geen tijdcompensatie. De kandidaat mag niet eerder dan 50 minuten na aanvang van het examen de examenruimte verlaten.
- 14.5. Het werk wordt, behalve tekeningen en grafieken, niet met potlood gemaakt, maar met een blauw schrijvende balpen. Correctievloeistof mag niet gebruikt worden.
- 14.6. Het einde van elke zitting wordt door een van de toezichthouders aangekondigd en alle kandidaten blijven dan zwijgend op hun plaats tot het werk van alle kandidaten is opgehaald en een van de toezichthouders een teken geeft dat de examenruimte verlaten mag worden.
- 14.7. Het gebruik van boeken, tabellen en andere hulpmiddelen door de kandidaat is verboden met uitzondering van die boeken, tabellen en hulpmiddelen, waarvan het gebruik door de examinerator is toegestaan. Voor aanvang van het examen wordt door de examinerator aangegeven welke hulpmiddelen zijn toegestaan en welke hulpmiddelen door de school worden verstrekt. Hulpmiddelen die de kandidaat geacht wordt zelf mee te nemen, worden gecontroleerd door toezichthouders.
- 14.8. Gedurende het schoolexamen is de kandidaat niet geoorloofd zonder toestemming van degenen die toezicht houden de examenruimte te verlaten.
- 14.9. De aan de kandidaat voorgelegde opgaven voor een toets worden tezamen met het gemaakte werk, eventuele bijlagen en het gebruikte kladpapier ingeleverd bij een toezichthouder. De kandidaat is hiervoor zelf verantwoordelijk.

Artikel 15. De beoordeling van het schoolexamen

- 15.1. De examinerator die voor het betrokken onderdeel van het schoolexamen verantwoordelijk is, beoordeelt de kennis, het inzicht en / of de vaardigheid van de kandidaat. Daarbij gebruikt hij een schaal van cijfers, lopende van 1 t/m 10 met de daartussen liggende cijfers met 1 decimaal.
Aan de gehele cijfers komt daarbij de volgende betekenis toe:

1 = zeer slecht	6 = voldoende
2 = slecht	7 = ruim voldoende
3 = zeer onvoldoende	8 = goed
4 = onvoldoende	9 = zeer goed
5 = bijna voldoende	10 = uitmuntend
- 15.2. De examinerator deelt het in dit artikel bedoelde cijfer zo spoedig mogelijk aan de kandidaat mede.
- 15.3. Indien het onderdeel schriftelijk wordt onderzocht, kan de eindexamencommissie, na overleg met de vaksectie, bepalen dat twee leraren, onafhankelijk van elkaar, het werk of een deel daarvan beoordelen. Tevens kan deze bepalen dat tijdens het maken van het werk twee of meer toezichthoudende leraren aanwezig zijn.
- 15.4. Indien het onderdeel mondeling wordt onderzocht, kan de eindexamencommissie, na overleg met de vaksectie, bepalen dat een tweede leraar het onderzoek bijwoont.

- 15.5. Ingeval bij de beoordeling van een onderdeel van het schoolexamen twee of meer leerkrachten betrokken zijn, bepalen zij in onderling overleg het cijfer dat de kandidaat voor dit onderdeel heeft behaald. Komen zij niet tot overeenstemming dan wordt dit cijfer bepaald op het rekenkundig gemiddelde van de beoordeling door ieder van hen, afgerond op 1 decimaal.
- 15.6. In afwijking van het eerste lid, wordt het vak lichamelijke opvoeding (LO) uit het gemeenschappelijke deel van elk profiel, beoordeeld met voldoende of goed.
- 15.7. Het profielwerkstuk wordt beoordeeld met een cijfer dat meetelt binnen het combinatiecijfer.
- 15.8. Voor toetsen of opdrachten uit het handelingsdeel kan worden volstaan met aftekening indien de opdracht naar behoren is afgerond.
- 15.9. Het eindcijfer voor het schoolexamen per vak is het gewogen gemiddelde van de cijfers als bedoeld in artikel 15. Het gewicht van ieder van de deeltcijfers is aangegeven bij de vakspecifieke informatie die in het PTA is opgenomen.
Indien het gemiddelde een cijfer met twee of meer decimalen is, wordt dit cijfer afgerond op de eerste decimaal, met dien verstande dat deze decimaal met 1 wordt verhoogd indien de tweede decimaal zonder afronding 5 of hoger is.
- 15.10. De cijfers voor het vak maatschappijleer, het vak culturele en kunstzinnige vorming (CKV) en het profielwerkstuk worden rekenkundig gemiddeld in een combinatiecijfer. Elk van deze cijfers telt even zwaar mee.
Voor het berekenen van het combinatiecijfer worden de op de cijferlijst vermelde afgeronde cijfers (bestaande uit gehele getallen) gemiddeld. Vervolgens wordt het gemiddelde weer afgerond op het nabij liggende gehele getal: 5,5 wordt een 6 en 5,45 wordt een 5.
- 15.11. Van een beoordeling als bedoeld in artikel 15.1. t/m 15.10. kan een kandidaat onder opgaaf van redenen binnen drie werkdagen nadat de uitslag hem werd medegedeeld in beroep gaan bij de eindexamencommissie. Indien een van de commissieleden tevens de examinerator is, wordt hij ter zake vervangen.
- 15.12. Alvorens een uitspraak te doen hoort een lid van de commissie de examinerator en de kandidaat.
- 15.13. Indien de commissie het beroep gegrond verklaart, wordt een hernieuwd onderzoek ingesteld, in aanwezigheid van een of meer door de commissie aan te wijzen bijzitters.
- 15.14. De uitspraak van de commissie is bindend.
- 15.15. Een leerling die niet bevorderd wordt, moet het gehele leerjaar over doen. De cijfers die zijn behaald voor onderdelen van het examendossier blijven niet staan. De leerling mag wel verder werken aan een eventueel profielwerkstuk waar al aan begonnen is. De betreffende vaksectie beslist in hoeverre een praktische opdracht opnieuw uitgevoerd moet worden, verbeterd mag worden of dat het behaalde cijfer mag blijven staan.
- 15.16. Voor de aanvang van het centraal eindexamen wordt de kandidaat schriftelijk in kennis gesteld van, voor zover van toepassing, de deeltcijfers en de eindcijfers van het schoolexamen en van de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld.
- 15.17. Indien naar het oordeel van de kandidaat of zijn ouders / verzorgers het eindcijfer of eindoordeel niet juist is, kunnen zij binnen drie werkdagen nadat het cijfer resp. de beoordeling bekend is gemaakt, hiertegen bezwaar aantekenen bij de eindexamencommissie. Na deze termijn kunnen bezwaren niet meer worden ingediend.

Artikel 16. Afwezigheid bij het schoolexamen

- 16.1. Als een kandidaat door ziekte of door een andere vorm van overmacht niet in staat is aan een onderdeel van het schoolexamen deel te nemen, moet dit telefonisch of schriftelijk per dag vóór aanvang van de zitting(en) gemeld worden aan de afdelingsconrector.
- 16.2. Buiten een geval van overmacht is de kandidaat verplicht aan alle voor hem geldende onderdelen van het schoolexamen deel te nemen. Ongeoorloofde afwezigheid kan met toepassing van artikel 7, lid 2 van dit Examenreglement door de eindexamencommissie worden bestraft.
- 16.3. Wanneer de afwezigheid naar het oordeel van de eindexamencommissie het gevolg is van overmacht, wordt de kandidaat de gelegenheid geboden dit onderdeel van het schoolexamen te maken in de daarvoor, volgens artikel 18 lid 2, bestemde herkansingsperiode. Door het inhalen van een onderdeel van het schoolexamen vervalt de mogelijkheid om dit onderdeel te herkansen. In geval van ziekmelding van een kandidaat heeft de eindexamencommissie het recht een controlerend geneesheer in te schakelen, dan wel een huisbezoek bij de kandidaat af te (laten) leggen, dan wel een medische verklaring te verlangen.
- 16.4. Een kandidaat die tijdens een zitting onwel wordt, kan onder begeleiding de examenruimte verlaten. In overleg met de kandidaat beoordeelt de toezichthouder of de kandidaat na enige tijd het werk kan hervatten. Indien de kandidaat het werk na enige tijd hervat, kan na overleg met de eindexamencommissie de gemiste tijd aan het einde van de zitting worden ingehaald. Indien de kandidaat het werk niet kan hervatten, behoudt het tot dan gemaakte werk zijn geldigheid. Uitsluitend in bijzondere gevallen kan de eindexamencommissie het gemaakte werk ongeldig verklaren.
- 16.5. Indien een kandidaat door overmacht, ter beoordeling van de eindexamencommissie, niet in staat is een praktische opdracht of het profielwerkstuk op de uiterste inleverdatum in te leveren of een handelingsdeel binnen de in het PTA gestelde termijn af te ronden, kan de betrokken examinerator in overleg met de kandidaat en de secretaris van het eindexamen een andere datum hiervoor vaststellen. De kandidaat dient in dergelijke situaties de afdelingsconrector en de examinerator hiervan zo spoedig mogelijk in kennis te stellen. Dit dient in ieder geval te gebeuren vóór de uiterste (inlever)datum die voor het betreffende werk is vastgesteld.
- 16.6. Het inleveren van praktische opdrachten, het afronden van handelingsdelen en het inleveren of afronden van het profielwerkstuk moet op tijd gebeuren. Uiterste inleverdata of einddata voor deze onderdelen van het schoolexamen worden vastgelegd in het PTA of door de examinerator bekendgemaakt. Als een handelingsdeel niet op tijd wordt afgerond en er is naar het oordeel van de eindexamencommissie geen sprake van overmacht, kan de eindexamencommissie een maatregel nemen zoals beschreven in artikel 7, lid 2 van dit Examenreglement. Indien een kandidaat een praktische opdracht of het profielwerkstuk niet inlevert op de uiterste inleverdatum, doch uiterlijk een week daarna en er is naar het oordeel van de eindexamencommissie geen sprake van overmacht, kan de eindexamencommissie in overleg met de examinerator besluiten dat één of meer gehele punten op het cijfer in mindering wordt of worden gebracht. Indien in een dergelijke situatie de opdracht later dan een week na het verstrijken van de uiterste inleverdatum wordt ingeleverd, kan door de eindexamencommissie, in overleg met de examinerator besloten worden dat het cijfer 1 wordt toegekend aan de praktische opdracht.

Artikel 17. Rapportage schoolexamen

- 17.1. De examensecretaris rapporteert zo spoedig mogelijk na iedere toetsperiode schriftelijk aan de kandidaat welke cijfers zijn behaald.
- 17.2. De kandidaat controleert of deze cijfers overeenstemmen met de hem door de examinerator meegedeelde cijfers.
- 17.3. Deze schriftelijke rapportage wordt gezien als de bekendmaking van het definitieve cijfer voor het betreffende onderdeel.

Artikel 18. Herkansing schoolexamen

- 18.1. Van de in het PTA van 4HAVO en 5HAVO als herkansbaar aangemerkte schoolexamentoetsen, mogen er in totaal 5 herkanst worden.
- 18.2. De in artikel 18 lid 1 genoemde herkansingen worden als volgt, verspreid over de betreffende examenjaren afgenomen:
 - In 4HAVO zijn er twee toetsperiodes voor schoolexamens. In 5HAVO zijn er drie toetsperiodes voor schoolexamens. Na de laatste periode waarin schoolexamentoetsen worden afgenomen, wordt één herkansingsperiode gehouden, waarin elke kandidaat uit 4H twee herkansingen en elke kandidaat uit 5H drie herkansingen mag gebruiken. Maakt de kandidaat geen gebruik van die herkansing, dan vervalt deze.
- 18.3. Na herkansing van een schoolexamen geldt in alle gevallen het hoogst behaalde cijfer voor dat schoolexamen.
- 18.4. De herkansingsregeling is bedoeld om onverwachte tegenvallers te herstellen. Daaronder valt bijvoorbeeld ook afwezigheid door ziekte. Kandidaten die geoorloofd niet kunnen deelnemen aan een schoolexamen, maken dit schoolexamen in de daarvoor volgens artikel 18 lid 2 bestemde herkansingsperiode. Hierdoor vervalt de mogelijkheid het betreffende schoolexamen te herkansen. Bovendien kost dit inhalen de kandidaat één herkansing. Wanneer kandidaten niet kunnen deelnemen aan een herkansing vervalt de mogelijkheid tot herkansing. In bijzondere gevallen, bijvoorbeeld bij langdurige ziekte, beslist de examencommissie over de planning van het inhaaltraject.

Artikel 19. Uitsluiting van deelneming aan het schoolexamen

- 19.1. De eindexamencommissie kan beslissen dat de kandidaat, die op het moment dat het schoolexamen gehouden wordt, bij wijze van disciplinaire maatregel is geschorst of definitief van school is verwijderd, van deelneming aan enig onderdeel van het schoolexamen wordt uitgesloten.

IV. HET CENTRAAL EXAMEN

Artikel 20. Regels omtrent het centraal examen

- 20.1. Het rooster voor het centraal examen wordt tijdig door de examensecretaris aan de kandidaat bekend gemaakt.
- 20.2. De in het rooster genoemde aanvangstijd is steeds de tijd waarop met het maken van het examenwerk moet worden begonnen. De kandidaat dient met het oog op eventuele instructies, altijd 15 minuten voor aanvang van de zittingen aanwezig te zijn bij de examenruimte. Op de eerste zitting behoort de kandidaat 20 minuten voor aanvang aanwezig te zijn.
De kandidaten maken het werk onder toezicht. De rector zorgt ervoor dat steeds voldoende toezicht aanwezig is. De toezichthouders maken proces-verbaal op en leveren dit ondertekend in bij de schooladministratie, samen met het gemaakte examenwerk.
- 20.3. Gedurende het examen is het de kandidaat niet geoorloofd zich zonder toestemming van degenen die toezicht houden, uit het examenlokaal te verwijderen. Een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van de toets tot die toets worden toegelaten. Hij levert zijn werk in op het tijdstip dat voor de andere kandidaten geldt.
- 20.4. Het examenwerk wordt gemaakt op papier (en eventueel kladpapier), dat gewaarmerkt en verstrekt is door de school, of als bijlage bij de examenopgaven wordt geleverd. De kandidaat plaatst op alle papieren op de daartoe aangewezen plaats de datum, zijn voor- en achternaam, zijn examennummer en zijn examinerator (vakdocent).
- 20.5. Omtrent de opgaven worden geen mededelingen of inlichtingen van welke aard ook door wie dan ook aan de kandidaten verstrekt.
- 20.6. Het examenwerk wordt gemaakt met blauw schrijvende balpen. Tekeningen en grafieken mogen met potlood of kleurpotlood. Het gebruik van correctievloeistof is niet toegestaan. Het gebruik van boeken, tabellen en andere hulpmiddelen door de kandidaat is verboden met uitzondering van die boeken, tabellen en hulpmiddelen, waarvan het gebruik door de commissie die de examenopgaven vaststelt, is toegestaan. Voor aanvang van het centraal examen wordt door de examensecretaris aangegeven welke hulpmiddelen zijn toegestaan en welke hulpmiddelen door de school worden verstrekt. Hulpmiddelen die de kandidaat geacht wordt zelf mee te nemen, worden gecontroleerd door toezichthouders.
- 20.7. Een kandidaat die meer dan een half uur na de aanvang van de zitting aankomt, mag niet meer deelnemen aan deze zitting.
- 20.8. Een kandidaat mag niet binnen een uur na de aanvang van een examenzitting vertrekken.
- 20.9. Een kandidaat mag gedurende het laatste kwartier van een examenzitting niet vertrekken.
- 20.10. De examenopgaven mogen niet voor het beëindigen van de zitting buiten de examenzaal gebracht worden. Deze regel geldt ook voor uitwerk- en kladpapier.
- 20.11. De kandidaat is verantwoordelijk voor het inleveren van zijn gehele werk bij een van de toezichthouders.
- 20.12. Het einde van de zitting wordt door een toezichthouder aangekondigd. Alle kandidaten blijven vervolgens zwijgend op hun plaats tot het werk van alle kandidaten is opgehaald en het teken gegeven is dat zij de examenruimte mogen verlaten.

Artikel 21. **Verhinderings**

- 21.1. Indien een kandidaat om een geldige reden ter beoordeling van de eindexamencommissie is verhinderd bij één of meer toetsen in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak zoveel als mogelijk is de gelegenheid gegeven het centraal examen te voltooien.
- 21.2. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van de staatsexamencommissie zijn centraal examen te voltooien.

V. UITSLAG, HERKANSING EN DIPLOMERING

Artikel 22. **Eindcijfer eindexamen**

- 22.1. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10.
- 22.2. De examinerator bepaalt het eindcijfer voor een vak op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt het indien de cijfers achter de komma 45 of minder zijn, naar beneden afgerond en indien deze 50 of meer zijn, naar boven afgerond.
- 22.3. Indien in een vak alleen een schoolexamen is gehouden, is het cijfer voor het schoolexamen tevens het eindcijfer.

Artikel 23. **Vaststelling uitslag**

- 23.1. De rector en de secretaris van het eindexamen stellen de uitslag vast met inachtneming van het bepaalde in artikel 24.
- 23.2. Indien dat nodig is om de kandidaat te laten slagen, betrekken de rector en de secretaris van het eindexamen een of meer eindcijfers van de vakken niet bij de bepaling van de uitslag. De overgebleven vakken dienen een eindexamen te vormen als bedoeld in het Besluit. Indien er meerdere keuzen mogelijk zijn, stellen de rector en de secretaris van het eindexamen de kandidaat een keuze uit eindexamencijfers voor. De keuze is definitief wanneer de kandidaat niet binnen vier dagen heeft medegedeeld dat een andere keuze gemaakt moet worden.

Artikel 24. **Uitslag**

- 24.1. Een kandidaat is geslaagd als aan alle onderstaande voorwaarden is voldaan:
1. Het gemiddelde van alle CE-cijfers is 5,5 of hoger .
 2. Het definitieve eindcijfer is het gemiddelde van het eindcijfer School Examen en Centraal Examen, afgerond op een heel getal.
 3. De kandidaat heeft bij deze eindcijfers hoogstens één vijf voor de vakken Nederlands, Engels en wiskunde.
 4. Alle eindcijfers zijn 6 of hoger, of: 1 x 5 en de rest 6 of hoger, of: 1 x 4 en alle overige eindcijfers 6 of hoger met een totaal gemiddelde van minstens 6,0, of: 2 x 5, of 1 x 4 en 1 x 5 en alle overige eindcijfers 6 of hoger met een totaal gemiddelde van minstens 6,0.
 5. Het vak lichamelijke opvoeding is beoordeeld als voldoende of goed.
 6. De cijfers van de onderdelen die meewegen in het combinatiecijfer zijn afgerond niet lager dan een 4.
- 24.2. Bij de uitslagbepaling volgens het eerste lid wordt het gemiddelde van de eindcijfers van de volgende onderdelen aangemerkt als het eindcijfer van één vak, voor zover voor deze onderdelen een eindcijfer is bepaald: maatschappijleer en het profielwerkstuk.

- 24.3. De kandidaat, die eindexamen dan wel deeleindexamen heeft afgelegd en die niet voldoet aan de voorwaarde, genoemd in het eerste en tweede lid, is afgewezen, behoudens de mogelijkheid tot herkansing, bedoeld in artikel 25.
- 24.4. Zodra de uitslag ingevolge het eerste, tweede dan wel derde lid is vastgesteld, deelt de rector deze tezamen met de eindcijfers schriftelijk aan iedere kandidaat mede, onder mededeling van het bepaalde in artikel 25. De in de eerste volzin bedoelde uitslag is de definitieve uitslag indien artikel 25, eerste lid geen toepassing vindt.

Artikel 25. **Herkansing Centraal Examen**

- 25.1. Elke kandidaat mag na de eerste uitslagbepaling voor één vak deelnemen aan het centraal examen, voor zover dat mogelijk is, in een volgend tijdvak van datzelfde examenjaar. Het betreffende vak moet betrokken zijn geweest bij de vaststelling van de eerste uitslag.
- 25.2. De kandidaat stelt de rector voor een door deze laatste te bepalen dag en tijdstip schriftelijk in kennis van gebruikmaking van het in het eerste lid bedoelde recht.
- 25.3. Door het vragen van een herkansing wordt de uitslag een voorlopige. De kandidaten die herkansing vragen, leveren hun cijferlijst in bij de secretaris van het eindexamen.
- 25.4. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen geldt als definitief cijfer voor het centraal examen.
- 25.5. Na afloop van de herkansing wordt de uitslag definitief vastgesteld met overeenkomstige toepassing van artikel 23 en wordt deze schriftelijk aan de kandidaat medegedeeld.

Artikel 26. **Diploma en cijferlijst**

- 26.1. De rector reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke kandidaat die eindexamen heeft afgelegd een cijferlijst uit waarop zijn vermeld: de cijfers voor het schoolexamen, de beoordeling van het profielwerkstuk, de cijfers voor het centraal examen, de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk en de beoordeling van de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding, de eindcijfers voor de examenvakken, alsmede de uitslag van het eindexamen.
- 26.2. De rector reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke voor het eindexamen geslaagde kandidaat een diploma uit, waarop het profiel of de profielen zijn vermeld die bij de uitslag zijn betrokken. Duplicaten van diploma's worden niet uitgereikt.
- 26.3. Indien een kandidaat in meer vakken examen heeft gedaan dan in de vakken die tenminste tezamen een eindexamen vormen, worden de eindcijfers van de vakken die niet bij de bepaling van de uitslag zijn betrokken, op de cijferlijst vermeld, tenzij de kandidaat daartegen bezwaar heeft.
- 26.4. De rector reikt aan de definitief voor het eindexamen afgewezen kandidaat die de school verlaat een cijferlijst uit.
- 26.5. De rector en de secretaris van het eindexamen tekenen de diploma's en de cijferlijsten.

VI. OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 27. **Afwijking wijze van examineren**

- 27.1. De rector kan toestaan dat een lichamelijk of geestelijk gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de rector de wijze waarop het examen zal worden afgelegd.
- 27.2. Het bevoegd gezag kan in verband met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal, afwijken van de voorschriften gegeven bij of krachtens dit besluit, ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De in de eerste volzin bedoelde afwijking kan betrekking hebben op:
- a. het vak Nederlandse taal en letterkunde;
 - b. het vak Nederlandse taal;
 - c. enig ander vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is.
- 27.3. De in het tweede lid bedoelde afwijking bestaat voor zover betrekking hebbend op het centraal examen slechts uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets met ten hoogste 30 minuten en het verlenen van toestemming tot het gebruik van een verklarend woordenboek der Nederlandse taal.
- 27.4. Van elke afwijking op grond van het tweede lid wordt mededeling gedaan aan de inspectie.

Artikel 28. **Spreiding eindexamens**

- 28.1. De school kan, de inspectie gehoord, toestaan dat ten aanzien van kandidaten die in het laatste leerjaar langdurig ziek zijn en ten aanzien van kandidaten die lange tijd ten gevolge van bijzondere, van de wil van de kandidaat onafhankelijke omstandigheden niet in staat zijn geweest onderwijs in het laatste leerjaar te volgen het eindexamen gespreid over twee opeenvolgende schooljaren wordt afgelegd.
Bij de beslissing van de school om een gespreid examen toe te staan, wordt vastgelegd in welk jaar de kandidaat voor welk vak examen aflegt. Voor elk vak mag maar in één van beide jaren examen worden afgelegd.
- 28.2. De school geeft zijn in het eerste lid bedoelde toestemming uiterlijk voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen. In bijzondere gevallen kan de school afwijken van de eerste volzin ten behoeve van een kandidaat die nog niet in alle betrokken eindexamenvakken centraal examen heeft afgelegd.
- 28.3. Artikel 25, eerste tot en met vierde lid, zijn ten aanzien van de kandidaat van toepassing in het eerste en het tweede schooljaar van het gespreide eindexamen, met dien verstande dat het in dat artikel bedoelde recht in het eerste schooljaar ontstaat nadat de eindcijfers voor de vakken waarvoor in het eerste schooljaar het eindexamen is afgesloten, voor de eerste maal zijn vastgesteld.
- 28.4. Zo spoedig mogelijk na de vaststelling van de cijfers van de centrale examens die zijn afgelegd in het eerste schooljaar van het gespreid eindexamen, zendt het bevoegd gezag aan de inspectie een lijst waarop voor die kandidaat zijn vermeld de gegevens overeenkomstig artikel 26, eerste lid, resp. tweede, derde en vierde lid.

Artikel 29. Bewaren examenwerk**29.1. Schoolexamen**

- a. De examinatoren dienen het schriftelijke werk van de kandidaten waarvoor een cijfer is gegeven, de voor elk werk toegekende cijfers, een exemplaar van de opgaven, en de eventuele beoordelingsnormen te bewaren tot een jaar nadat de leerling het betreffende werk heeft gemaakt.
- b. De overige onderdelen van het examendossier worden aan de leerlingen meegegeven op het moment dat zij als voldoende of goed zijn aangemerkt.

29.2. Centraal examen

- a. Het werk van het centraal examen der kandidaten wordt gedurende ten minste een jaar na de vaststelling van de uitslag bewaard door de secretaris van het eindexamen, ter inzage voor belanghebbenden.
- b. Een door de rector en de secretaris van het eindexamen ondertekend exemplaar van de lijst bedoeld in artikel 56 van het Besluit, wordt gedurende ten minste twaalf maanden na de vaststelling van de uitslag in het archief van de school bewaard.
- c. De rector draagt er zorg voor dat een volledig stel van de bij de centrale examens gebruikte opgaven gedurende ten minste een jaar na vaststelling van de uitslag bewaard blijft in het archief van de school.

Artikel 30 Inzage examenwerk

- a. Het schriftelijk werk van het schoolexamen en het centraal examen kan met toestemming van de examensecretaris door de kandidaat worden ingezien.
- b. De kandidaat dient daartoe een schriftelijke aanvraag in bij de examensecretaris. Daarbij geeft de kandidaat een motivatie waarom hij inzage wil.
- c. De inzage vindt plaats op school gedurende een bepaalde tijd en onder toezicht van de examensecretaris of een ander lid van de examencommissie.
- d. In geen geval wordt het werk of kopieën daarvan aan de kandidaat of derden meegegeven. Ook mag het werk niet worden gefotografeerd.

Artikel 31 Beslissing in niet-voorziene gevallen

In gevallen waarin dit reglement en het eindexamenbesluit niet voorzien, beslist het bevoegd gezag.

Rekentoets VO

Voor havo en vwo

VOORALSNOG geldt (brief minister Slob juli 2019) dat:

- de centrale rekentoets en het rekencijfer worden met ingang van het schooljaar 2019-2020 worden afgeschaft.
- voor leerlingen met wiskunde in hun examenpakket het eindcijfer voor wiskunde tevens een indicatie geeft van de beheersing van de rekenvaardigheden van de leerling;
- er met ingang van het schooljaar 2020-2021 een schoolexamen rekenen komt voor leerlingen die geen wiskunde in hun examenpakket hebben, dit dient opgenomen te worden in het programma van toetsing en afsluiting (PTA). Scholen bepalen zelf hoe zij het rekenonderwijs aan deze leerlingen vormgeven;

NADERE INFORMATIE VOLGT.

Gebruik hulpmiddelen

Basispakket

Het standaard basispakket bij alle centrale examens bevat:

- schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier
- blauw schrijvende pen
- tekenpotlood
- blauw en rood kleurpotlood
- liniaal met millimeterverdeling
- passer
- geometrische driehoek
- vlakgum
- elektronisch rekenapparaat

Alle vakken	Basispakket
Alle schriftelijke examens	Woordenboek Nederlands
Latijn, Grieks	Latijns resp Grieks woordenboek
Fries, moderne vreemde talen	Woordenboek naar en van de doeltaal
Wiskunde A, B, C	- grafische rekenmachine - roosterpapier in cm ²
Natuurkunde, scheikunde, biologie	- goedgekeurd informatieboek: Binas 6 ^e druk
Aardrijkskunde	door de CvE goedgekeurde atlas: Grote Bosatlas 54 ^e druk

Rekentoets VO (wijzigingsbesluit 11 november 2015)

Voor havo.

Deelname aan de rekentoets VO is verplicht voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs die centraal examen afleggen.

VOORALSNOG telt vanaf het schooljaar 2015/2016 de rekentoets niet mee bij de uitslagbepaling van het centraal schriftelijk eindexamen.

Uitgangspunt voor de rekentoets voor havo/vwo is 3F. Deze toets wordt geijkt aan het Referentiekader rekenen, zoals vastgesteld in de wet referentieniveaus. De rekentoets is bestemd voor alle leerlingen, dus ook voor de leerlingen die geen wiskunde in hun pakket hebben.

Afname

Eerste afname Rekentoets: start **27 mei tot en met 9 juni 2019**

Tweede afname (eerste herkansing) Rekentoets: start **januari 2020**

Derde afname (tweede herkansing) Rekentoets: start **maart 2020**

Vierde afname (derde herkansing) Rekentoets: start **mei 2020(na het CE)**

Na de afname stuurt de school de resultaten en leerlinggegevens op naar Cito. Cito analyseert vervolgens de resultaten en CvE bepaalt een normering.

De regelgeving rond de rekentoets wordt bepaald door het Ministerie van Onderwijs.

Toekomstige wijzigingen in de regelgeving worden dan verwerkt in dit PTA.

Overzicht afname periode Schoolexamens

Verklaring van de afkortingen:

AK	=	Aardrijkskunde
BECO	=	Bedrijfseconomie
BIOL	=	Biologie
BSM	=	Bewegen, sport en maatschappij
DUTL	=	Duitse taal en letterkunde
ECON	=	Economie
ENTL	=	Engelse taal en letterkunde
FATL	=	Franse taal en letterkunde
GES	=	Geschiedenis
IN	=	Informatica
KUBV	=	Kunst, beeldende vorming
KUDR	=	Kunst drama
KUMU	=	Kunst muziek
LO	=	Lichamelijke opvoeding
MAAT	=	Maatschappijleer
MAW	=	Maatschappijwetenschappen
NAT	=	Natuurkunde
NLT	=	Natuur, leven en technologie
NETL	=	Nederlandse taal en letterkunde
SCHK	=	Scheikunde
WISA	=	Wiskunde A
WISB	=	Wiskunde B

4 HAVO 2018-2019

1^e periode: (januari)

AK, BSM, ECON, GES, KUBV, MAAT, MAW, BECO, NAT, NETL, WISA, WISB, WISD

2^e periode: (april)

AK, BIOL, ECON, ENTL, FATL, GES, IN, KUBV, KUMU(mo), MAAT, MAW, M&O, NAT, NETL, SCHK, WISA, WISB, WISD

5 HAVO 2019-2020

1^e periode

AK, BIOL, DUTL, ECON, ENTL, FATL, GES, KUMU, MAW, BECO, NAT, NETL, SCHK, WISA, WISB, WISD

2^e periode

AK, BIOL, BSM, DUTL, ECON, ENTL, GES, MAW, BECO, NAT, SCHK, WISA, WISB, WISD

3^e periode

AK, BIOL, DUTL, DUTL(mo), ECON, ENTL(mo), FATL(mo), GES(mo), IN, BECO, MAW, NAT, NETL(mo), SCHK, WISA, WISB, WISD

Vakpagina's

Programma van de vakken die in 4 en/of 5
HAVO het schoolexamen toetsen en afsluiten

2018 - 2020

Aardrijkskunde

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	Stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	Valentie (rapport)	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	Arm en Rijk	ja	100	10	1	4	
B	SE	4H	Systeem aarde 1	ja	100	10	2	4	
C	PO	4H	Zie legenda			15		5	
D	SE	5H	Wonen	Ja	100	15	1		
E	SE	5H	Systeem aarde 2	Ja	100	15	2		
F	SE	5H	Brazilië en al het voorafgaande	Ja	100	20	3		
G	PO	5H	Zie legenda			15			

Legenda:

SE = Schoolexamen, telt ook mee voor rapport

PO = voldaan moet worden aan het bijhouden van aantekeningen, uitwerkingen, proeftoetsen, digitale opdrachten – eventueel bijgehouden in een (digitaal) portfolio; één of meer persoonlijke opdrachten worden specifiek beoordeeld op basis van een rubrics.

Herkansingen:

- schoolexamen conform het schoolbeleid
- van PO's niet mogelijk (want die moeten op tijd af zijn)

Boeken 4H	H1	H2	H3	H4
Arm en Rijk	SE	SE	CE	CE
Systeem Aarde	CE	CE	CE	SE

Boeken 5H	H1	H2	H3	H4	H5
Wonen	CE	CE	CE	CE	
Systeem Aarde	CE	CE	CE	SE	
Brazilië	CE	CE	CE	CE	SE

bedrijfseconomie

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	- Financiële Zelfredzaamheid - Bedrijf starten - Onderneem het zelf - Personeelsbeleid & interne org - investeren	ja	100	20	2		
B	SE	5H	- Financiële Zelfredzaamheid - Bedrijf starten - Onderneem het zelf - Personeelsbeleid & interne org - investeren - Circulair ondernemen - Marktverovering - De dienstenonderneming	ja	100	30	2		
C	SE	5H	- Financiële Zelfredzaamheid - Bedrijf starten - Onderneem het zelf - Personeelsbeleid & interne org - investeren - circulair ondernemen - Marktverovering - De dienstenonderneming - Financiering en Verslaggeving	ja	100	40	3		
P	PO	5H	Het uitvoeren van een opdracht over een commerciële organisatie	nee		10	Okt-jan		

Biologie

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	4HAVO: Thema 1 t/m 6: Inleiding in de biologie; Cellen; Voortplanting; Erfelijkheid; Evolutie	ja	100 (+20)	25	2 (febr)	Binas 6 ^e druk /gewone rekenmachine	
B	PO	4H	Diverse opdrachten	nee	80	15	hele jaar	Nader te bepalen	
C	SE	5H	4HAVO(MAX): Thema 5,6,7: Regeling; Waarneming (basisstof 1 en 2); Ecologie & Milieu 5HAVO(MAX): Thema 1: Stofwisseling	ja	100 (+20)	15	1 (okt)	Binas 6 ^e druk/ gewone rekenmachine	
D	SE	5H	4HAVO(MAX): Thema 3: Alleen basisstof 1,2,en 6 5HAVO(MAX): Thema 2,3 en 4: DNA; Vertering; Transport	ja	100 (+20)	15	2 (jan)	Binas 6 ^e druk/ gewone rekenmachine	
E	SE	5H	5HAVO(MAX): Thema 5,6 en 7: Gaswisseling en uitscheiding; Afweer;Samenhang	ja	100 (+20)	20	3 (mrt)	Binas 6 ^e druk/ gewone rekenmachine	
F	PO	5H	Diverse opdrachten	nee	80	10	Hele jaar	Nader te bepalen	

Bewegen, Sport en Maatschappij									
code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	Stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	periode/datum	Toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4h	SE trainingsleer, ehbso, methodiek en didactiek	Ja	100	19	1		
B	PO	4h	Organiseren	Nee		3			
C	PO	4h	Beachvolleybal	Nee		4			
D	PO	4h	Badminton	Nee		4			
E	PO	4h	Klimmen	Nee		4			
F	PO	4h	Basketbal	Nee		4			
G	PO	4h	Zelfverdediging	Nee		4			
H	PO	4h	Duursport	Nee		4			
I	PO	4h	Softbal	Nee		4			
J	PO	4h	Warming-up	Nee		7			
K	PO	4h	Begeleiden brugklas sportdagen	Nee		3			
L	PO	4h	BSM sportdag (MMS)	Nee		6			
M	PO	5h	Atletiek	Nee		4			
N	PO	5h	Demo (Dans/Turnen)	Nee		12			
O	PO	5h	Lesgeven brug/2 ^e klas	Nee		19			

Culturele Kunstzinnige Vorming

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4h/5h)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	PO	4H	CZP 1	Nee		10	1		
B	PO	4H	DISCAP 1	Nee		20	1		
C	PO	4H	DISCAP 2	Nee		20	2		
D	PO	4H	DISCAP 3	Nee		20	2		
E	PO	4H	Onderzoek	Nee		20	3		
F	PO	4H	CZP 2	nee		10	3		

CZP 1 = Cultureel Zelf Portret

CZP 2 = Cultureel Zelf Portret, Balans verslag

DISCAP = Professionele Culturele Activiteit, gerelateerd aan een discipline

Duitse Taal en Letterkunde

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	5H	Schrijfvaardigheid (af te nemen in een computerruimte)	ja	100	25	1	wb	
B	SE	5H	Literatuur (af te nemen op de computer)	ja	100	20	2	wb	
C	SE	5H	kijk- en luistervaardigheid	ja	100	25	eind januari 2018		
D	SE	5H	spreekvaardigheid	nee	25	20	3	**	
E	SE	5H	behandelde stof	nee	50	10	3		

Opmerkingen:

- in 4 HAVO geen se's of handelingsdelen
- in 4 HAVO en 5 HAVO: lees en luisterdossier maken
- ** kan in in tweetallen afgenomen worden
- wb = woordenboek

Economie									
code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	Modules: - Crisis - Jong & oud tevens de behandelde extra stof en experimenten	Ja	100	20	1		
B	SE	4H	Modules: - Jong & oud - Vervoer tevens de behandelde extra stof en experimenten	Ja	100	20	2		
D	SE	5H	Werk & Werkloosheid + Markt & Overheid + selectie 4Havo stof	Ja	100	15	1		
E	SE	5H	SE Markt & Overheid en Europa + behandelde extra stof	Ja	100	25	2		
F	SE	5H	SE Europa en Verdienen & Uitgeven + behandelde extra stof	ja	100	20	3		

Het gebruik van de Grafische Rekenmachine is niet toegestaan.

Engelse taal en letterkunde

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	Literatuur 1	ja	100	10	2	woordenboek	
B	SE	5H	Schrijfvaardigheid	ja	100	30	1	woordenboek	
C	SE	5H	Literatuur 2	ja	100	15	2	woordenboek	
D	SE	5H	Kijk- en luistertoets	nee	60	20	*Jan/feb 2020		
E	SE	5H	Gespreksvaardigheid	nee	30	25	3		

*precieze datum onbekend

Franse Taal en Letterkunde

Code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	PO	4H	Taalvaardigheid Frans 4H	Nee	n.v.t.	15	Hele jaar		
B	SE	4H	Literatuur en civilisation	ja	50	10	2	woordenboek F-N	
C	SE	5H	Schrijfvaardigheid	ja	100	25	1	Woordenboek N-F	
D	SE	5H	Kijk- en luistertoets	nee	60	25	Eind jan.	-	
E	SE	5H	Gespreksvaardigheid	ja	20	25	3	-	

Exameneenheid 'Taalvaardigheid Frans 4H' omvat de volgende onderdelen:

- spreekvaardigheid: 1 video in periode 1 en een 'examen oral' in periode 3
- 2 kijk- en luistertoetsen (periode 1 en 3, tijdens de reguliere les)
- schrijfvaardigheid (periode 2, tijdens de reguliere les)

Geschiedenis									
code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4h	Memo H1 t/m 4	Ja	100	10	1	woordenboek	
B	SE	4h	Memo H 5 t/m 8 + Parlementaire democratie en staatsinrichting	Ja	100	10	4	woordenboek	
C	SE	5h	Historische context Republiek + Memo H3 en H4	Ja	100	25	1	woordenboek	
D	MO	5h	Historische context Duitsland + Memo H9 en H10	Nee	20	25	2		
E	SE	5h	Historische context Duitsland en Koude Oorlog + Memo H11 en H12	Ja	100	30	3	woordenboek	

Informatica

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	Herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	Theoriemodule 1 ELO	Ja	50	15	2	geen	
B	PO	4H	Bouw een website	nee		10	okt-nov		
C	PO	4H	Opdracht programmeren	nee		10	dec-mrt		
D	PO	4H	Opdracht PHP/HTML	nee		10	apr-jun		
E	SE	5H	Theoriemodule 2 ELO	Ja	50	25	3	geen	
F	PO	5H	Opdracht SQL	nee		15	okt-dec		
G	PO	5H	Systeemontwikkelopdracht	nee		15	jan-apr		

Kunst Beeldende Vorming									
code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	Herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4h	Toepassen Eindtermen Beeldende Begrippen Hfd 4	Ja	50	10%	1	geen	
B	SE	4h	Toepassen Eindtermen Beeldende Begrippen Hfd 2, 3 en 5a, 5b en 5c	Ja	50	10%	2	geen	
C	SE	4h	Beeldend werk (in les; minimaal 3 werkstukken ; 1 a 2 per SE periode).	nee		30%	1/2/3		
D	SE	5h	Beeldend werk (in les; minimaal 4 werkstukken ; 1 a 2 per SE periode).	nee		40%	1/2/3		
E	SE	5h	Reflectie.	Nee		10%	3		

N.B. Eindcijfer KUNSTkubv:

S.E. kubv 50% (PTA onderdeel A+B+C+D+E)

C.E. kua 50% (Centraal Examen op cd-rom)

Kunst Drama

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	Stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	PO	4H	Presentatie theatergeschiedenis	Nee		10	periode 2		
B	PO	4H	Presentatie dialoog	Nee		10	periode 2		
C	PO	4H	Presentatie monoloog	Nee		10	periode 3		
D	PO	4H	2 kijkwijzerverslagen	Nee		5			
D	SE	5H	Eindpresentatie SKEF	Nee		60	april 2016		
E	PO	5H	2 kijkwijzerverslagen	Nee		5	inleveren dec en feb		

Opmerkingen:

Het eindcijfer voor het vak KUDR wordt berekend als volgt: (cijfer KUA + cijfer KUDR)/2.

Kunst Muziek

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	Stofomschrijving	Herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	PO	4H	Solfège + dictee (mondeling)	nee	20	10	2		
B	SE	5H	Muziektheorie	Ja	100	10	1		
C	PO	5H	Concert (Skef)	nvt	180	80	periode 3		

Opmerkingen:

Het eindcijfer 5 havo voor KUMU wordt berekend als volgt: (cijfer KUA + cijfer KUMU)/2

Lichamelijke Opvoeding

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar 4H/5H	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten		periode		beoordeling
	HD	4H	1. Beachsport 2. Voetbal 3. Klimmen 4. S&B	nee	1000		1/3		o/ v/ g
	HD	4H	1. Basketbal 2. 2.Turnen 3. Bewegen en Muziek 4. S&B	nee	1000		2		o/ v/ g
	HD	4H	1. Fitness 2. Badminton 3. Volleybal 4. S&B	nee	1000		2		o/ v/ g
	HD	4H	1. Zelfverdedeging 2. Klimmen 3. Fitness 4. S&B	nee	1000		2		o/ v/ g
	HD	4H	1. Softbal 2. Duursport 3. Handbal 4. S&B	nee	1000		1/3		o/ v/ g
	HD	4H	1. Tennis 2. Rugby 3. Atletiek 4. S&B	nee	1000		1/3		o/ v/ g
	HD	5H	Beachsport	Nee	200		1		o/ v/ g
	HD	5H	Softbal/Hockey	Nee	400		1		O/ v/ g
	HD	5H	Tennis/Voetbal	Nee	400		1		O/ v/ g
	HD	5H	Speedminton/Lacrosse	Nee	200		1		O/ v/ g
	HD	5H	Klimmen/Handbal	Nee	400		1		O/ v/ g
	HD	5H	Fitness	Nee	400		2		O/ v/ g
	HD	5H	Boksen/Judo	Nee	400		2		O/ v/ g
	HD	5H	Basketbal/Klimmen	Nee	400		2		O/ v/ g
	HD	5H	Volleybal	Nee	400		2		O/ v/ g
	HD	5H	Badminton/Racketspel	Nee	400		2		O/ v/ g
	HD	5H	Spelles	nee	200		2		O/ v/ g

In bovenstaand schema staat een keuzeprogramma voor de LO1-lessen 4Havo.

De klas kiest één van de twee kernactiviteiten, aangegeven bij de stofomschrijving.

LO1 is een handelingsdeel waarbij alle lessen gevolgd dienen te worden. Bij gemiste lessen moet een vervangende opdracht worden gedaan in overleg met de docent S&B.

Beoordeling LO geschiedt op basis van:

1. **100% Aanwezigheid** = Voorwaarde
2. **LIn is onderdeel van de lessen** (levert een positieve bijdrage aan een goed verloop van de lessen). → max. 2pnt
3. **Bewegen verbeteren** (LIn probeert probeert vaardigheid op eigen niveau te verbeteren) → max. 2pnt
4. **Past verkregen kennis van de lesstof toe** in spel-./eindvormen (Inzicht) → max. 2pnt
5. **Behulpzaamheid & Samenwerking** → max. 2 pnt

Eindoordeel

2.0-5.0	O
5.5-7.0	V
> 7.0	G

Maatschappijleer									
Code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	Rechtsstaat en Parlementaire democratie	ja	100	25	1		
B	SE	4H	Pluriforme samenleving Verzorgingsstaat	ja	100	25	2		
C	OV	4H	Bolletjesdossier aug t/m dec	nee		10	Dec		
D	OV	4H	Bolletjesdossier jan t/m jun	nee		10	Jun		
E	PO	4H	PO 1 Rechtstaat	nee		7,5			
F	PO	4H	PO 2 Politiek	nee		7,5			
G	PO	4H	PO 3 Pluriforme samenleving	nee		7,5			
H	PO	4H	PO 4 Verzorgingsstaat	nee		7,5			

Maatschappijwetenschappen									
Code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	Vorming (B)	ja	50	10	1		
B	SE	4H	Verhouding (C)	ja	50	10	2		
C	PO	4H	Portfolio 23 kernconcepten domein ABCDE	nee		10	1-3		
D	PO	4H	Onderzoek politieke of sociale actualiteit domein F/G	nee		10	3		
E	SE	5H	Binding en Verandering (D en E)	ja	100	15	2		
F	SE	5H	Vorming/Verhouding/Binding/Verandering (ABCDE)	ja	100	25	3		
G	P0	5h	PO Bingo! 23 kernconcepten in context	nee		20	1-3		

Natuurkunde									
Code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	Havo 4 basisboek H 1, 2	ja	50	5	1	binas	
B	SE	4H	Havo 4 basisboek H 1, 2, 5, 6	ja	100	10	2	binas	
C	PO	4H	Ontwerp- of onderzoeksopdracht.	nee	-	5	-	binas	
D	PO	5H	Ontwerp- of onderzoeksopdracht.	nee	-	5	-	binas	
E	SE	5H	Havo 4 basisboek H 1, 2, 3, 4, 5, 6 Havo 5 basisboek H 8	ja	100	20	1	binas	
F	SE	5H	Havo 4 basisboek H 1, 2, 3, 4, 5, 6 Havo 5 basisboek H 8, 9, 10	ja	100	20	2	binas	
G	SE	5H	Havo 4 basisboek H 1, 2, 3, 4, 5, 6 Havo 5 basisboek H 8, 9, 10, 11	ja	100	25	3	binas	
H	PO	5H	Ontwerp- of onderzoeksopdracht.	nee	-	10	-	binas	

NB: gebruik van een Grafische Rekenmachine is niet toegestaan.

NATUUR, LEVEN EN TECHNOLOGIE									
code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE [#]	4H	Theorie toetsen van de modules: Sportprestaties, Forensisch onderzoek, Medische beeldvorming en Zandmotor	Nee*	nvt	30		Zie vakwerkplan	
B	PO ^{\$}	4H	Praktische opdrachten bij de modules: Sportprestaties, Forensisch onderzoek, Medische beeldvorming en Zandmotor	Nee	nvt	30		Zie vakwerkplan	
C	SE [#]	5H	Theorie toetsen van de modules: Klimaat, Feest zonder kater en Waterzuivering	Nee*	nvt	20		Zie vakwerkplan	
D	PO ^{\$}	5H	Praktische opdrachten bij de modules: Klimaat, Feest zonder kater en Waterzuivering	N	nvt	20		Zie vakwerkplan	

Opmerkingen:

* De NLT onderdelen worden elke keer afgerond aan het einde van een module. En dus over het algemeen niet in een SE-periode. Wanneer de toets wordt afgenomen in een SE-periode is deze ook herkansbaar.

Het SE cijfer wordt samengesteld uit de theorie eindcijfers van de modules uit dat leerjaar (4H: 4 modules, 5H: 3 modules). Meer informatie in het vakwerkplan van NLT.

\$ Het PO cijfer wordt samengesteld uit de eindcijfers voor praktische opdrachten van de modules uit dat leerjaar (4H: 4 modules, 5H: 3 modules). Meer informatie in het vakwerkplan van NLT.

NEDERLANDSE TAAL- EN LETTERKUNDE

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	Literatuurgeschiedenis en poëzie-analyse	nee	100	10	2		
B	SE	4H	Argumentatie	ja	50	10	3		
C	SE	5H	Debat	nee	30	15	1		
D	SE	5H	Gedocumenteerd Schrijven (betoon – op de computer)**	ja	150	35	2		
E	SE	5H	Mondeling schoolexamen literatuur*** (n.a.v. de boekenlijst en de literatuurgeschiedenis)	nee	20	30	3		

*Alle schrijfpdrachten worden verzameld in het schrijfdossier.

Minimale eisen:

Beoordelingseisen en theorie uitgedeeld door docent

Een uiteenzetting, een betoon en een beschouwing plus herschrijfpdrachten verstrekt door de docent

Zelfevaluatie

**Indien een kandidaat wil herkansen, is hij/zij verplicht om minimaal twee weken van tevoren met de docent een verbetertraject af te spreken.

***De literatuurlijst moet uiterlijk drie weken voor aanvang van de SE-periode ingeleverd zijn (in tweevoud). De lijst moet voldoen aan de eisen zoals geformuleerd op de website. Indien er geen literatuurlijst ingeleverd is of niet aan de eisen is voldaan, geeft de docent een literatuurlijst.

Opmerkingen:

Het gebruik van een woordenboek is bij de SE's NIET toegestaan.

SCHEIKUNDE

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	Stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	hst. 1 t/m 5	j	100	20	2	Binas	
B	PO	4H	zouten	N	100	5	*	Binas	
D	SE	5H	hst. 6 t/m 9	J	100	20	1	Binas	
E	SE	5H	hst. 9 t/m 11	J	100	20	2	Binas	
F	SE	5H	hst. 12 t/m 14	j	100	20	3	Binas	
C	PO	5H	zuur-base	n	100	5	*	Binas	
G	PO	5H	kwantitatieve analyse	n	100	5	*	Binas	
H	PO	5H	vaardigheden algemeen	n	100	5	*	Binas	

Opmerkingen:

De Grafische Rekenmachine is niet toegestaan als hulpmiddel. Toegestaan is enkel een gewone rekenmachine.

* Datum wordt later bekend gemaakt

Wiskunde A

Code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	H1,2,3 voor zover behandeld	Ja	100	10	1	GR	
B	SE	4H	H1 t/m 5, H6 voor zover behandeld	Ja	100	15	2	GR	
C	SE	5H	H5,6,7,9 voor zover behandeld en PO H8	Ja	100	16	1	GR	
				Nee	50	4		Geen	
D	SE	5H	H9,10 voor zover behandeld	Ja	100	25	2	GR	
E	SE	5H	CE-stof	Ja	100	30	3	GR	

Wiskunde B

Code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	H1,2,3 voor zover behandeld	Ja	100	10	1	GR	
B	SE	4H	H1 t/m 5, H6 voor zover behandeld	Ja	100	15	2	GR	
C	SE	5H	H5,6,7, 8 voor zover behandeld	Ja	100	20	1	GR	
D	SE	5H	H7,8,9,10 voor zover behandeld	Ja	100	25	2	GR	
E	SE	5H	CE-stof	Ja	100	30	3	GR	

Wiskunde D

code	soort (SE/PO/hand.)	jaar (4H/5H)	stofomschrijving	herkansbaar	duur in minuten	weging voor SE in %	SE-periode/datum	toegestane hulpmiddelen	cijfer (voor leerlingen)
A	SE	4H	H1,2,3	Ja	100	20	1	GR	
B	SE	4H	H4,5,6	Ja	100	20	2	GR	
C	SE	5H	H7,8	Ja	100	20	1	GR	
D	SE	5H	H9,10	Ja	100	20	2	GR	
E	SE	5H	H11,12	Ja	100	20	3	GR	